

# “A Rádiózenekar hangja gyönyörű, elegáns és kifinomult”



✍ Réfi Zsuzsanna

Riccardo Frizza fontosnak tartja, hogy a szimfonikus együttesek operát is játszanak

A következő szezonokban régen játszott kompozíciók is műsorra kerülnek, s nagy figyelmet fordítanak az új zenekari tagok kiválasztására is. Riccardo Frizza szeretné jobban kiaknázni a Rádiózenekarban rejlő potenciált, s örül annak, hogy a társulatot egyre jobban megismeri a közös munka során. Az olasz dirigenssel középtávú terveiről, a magyar zenei életről, Donizettiről, valamint Dohnányi örökségéről is beszélgettünk.

– *Több éve dolgozik rendszeresen a Rádió együttesével, 2022 óta a zenekar vezető karmestere. Hogyan látja az eltelt évek alatt végzett közös munkát? Miként hatottak egymásra a társulattal?*

– Ez a második szezonom vezető karmesterként, és most már kezdem úgy látni, mint egy hosszan tartó utazás kezdetét. Noha csupán egy év telt el, azt mondhatom, hogy egyre jobban megismerjük egymást, különösen az emberi oldalról. Hiszem, hogy nagyon fontos egymást jól ismerni, és nem csupán zenei szempontból.

– *Milyen célokot tűzött ki vezető karmesterként az együttes elé a következő esztendőkre? Milyen műhelymunka folyik az egyes szólamokkal? Tervez újításokat a repertoárépítésben?*

– Az együttes vezetésével közösen középtávú tervet állítottunk fel, hogy az óriási kiaknázatlan potenciállal bíró társulat növekedhessen. Ebben a szezonban megpróbáltuk az együttes néhány zenészét szólístaként is bevonni a programokba. Meggyőződésem, hogy ez segít mindenkinek megismerni az egyéni készségeket, valamint serkenti a tanulást és felfedezést. A másik fontos szempont az együttesbe kerülő, fiatal zenészek gondos kiválasztása azután, hogy a zenekarból valaki nyugdíjba vonul. Szintén lényeges a repertoár kezelése és kiválasztása. A

következő szezonokban arra fókuszálunk, hogy Mahlert és a repertoár néhány régi, alapkőnek számító kompozícióját, amelyet régóta nem játszottak már el, felélesztjük. Ebben az évadban előadtuk például Csajkovszkij VI. szimfóniáját, amit a zenekar 24 évig nem játszott el, s ez nagyon hosszú idő...

– *Mennyire tartja fontosnak egy zenekarnál az egyéni hangot, ami jellemzi például a Bécsieket vagy a Berlinieket? Bír ezzel a Rádiózenekar?*

– Személy szerint úgy gondolom, hogy egy zenekar hangzása számos tényezőtől függ. A Berli Filharmonikusok hangja az elmúlt harminc esztendő során megváltozott. Ma a hangszínük teljesen más, mint Herbert von Karajan idején, annak ellenére, hogy akad olyan zeneakadémiájuk, ahol az együttes repertoárját és alapvető hagyományait tanítják. A világ zenei szempontból is globalizálódott, az ízlések pedig idővel változnak. Ma a nagy együttesek is nyitottabbá váltak a kísérletezés iránt. A Rádiózenekar hangja gyönyörű, elegáns és kifinomult, s remélem, hogy így marad örökké.

– *Miként működik a közös munka az elnök-karmester Vásáry Tamással és az állandó karmester Kovács Jánossal? Hogyan dolgozik ez a triumvirátus a vezénylést, a tervezést illetően?*

– Az együttes vezetésében akad egy személy, aki koordinálja a művészeti menetrendet és kezeli a karmesterek kéréseit. Amikor művet választunk, tisztelegve a legendás zenész, Vásáry Tamás előtt, előnyben részesítjük az ő kéréseit. Kovács Jánossal pedig könnyű megegyezni, mert ő rendkívül figyelmes és alkalmazkodó személyiség. Nagyon csodálom a kollégáimat.

– *Több mint egy évtizede járt először Magyarországon, 2013-ban, amikor Ramón Vargas lemezfelvételét készítették. Milyennek találja az itteni zenei életet? Milyen hasonlóságokat, különbségeket lát az itáliai együttesekkel?*

– A magyar zenei színtér igen gazdag, számos lehetőséget kínál a legmagasabb minőségű zene hallgatására. Sok kiváló zenei intézmény, hangversenyterem és akadémia létezik. Nem hasonlítanám össze a magyar zenei életet Olaszországgal, hanem inkább Ausztriával vagy Németországgal - annak ellenére, hogy Németország sokkal nagyobb ország. Olaszországban 13 olyan intézmény létezik, ahol opera vagy szimfonikus együttes működik, és emellett még különböző regionális zenekarok is muzsikálnak, de nem minden régióban. Kultúránk inkább az opera felé hajlik, kevésbé hangsúlyos a szimfonikus zene és a kamarazene. Azonban van egy jelentős hasonlóság a két zenei kultúra között, ami már az első magyarországi látogatásomon



fotó Kredit: MRME/Vörös Attila

felkeltette a figyelmemet, és az a stílusunkban rejlik. Erősen kötődünk a populáris és a népzenehez, ez a mi zenei DNS-ünk része. Úgy gondolom, hogy ez az egyik legfontosabb dolog.

– *Milyennek találja a magyar közönséget? Mondjuk a kritikus napolyi publikumhoz viszonyítva?*

– Az olasz közönség, különösen az operaházi publikum, nagyon ösztönös és spontán. A magyar közönség sokkal nyugodtabb és visszafogottabb. Nem jellemző rájuk a hangos érzelemnyilvánítás, bár sosem fáradnak a tapsolásban.

– *A világ legkiemelkedőbb operaénekeseivel dolgozhatott, dirigálhatta például Juan Diego Flórez, Renée Fleminget. Hogyan látja, mi az, ami miatt olyannyira különleges teljesítményt tudnak nyújtani ezek a művészek?*

– Ez könnyű kérdés: az intelligenciájuk.

– *Fontos része életének a Donizetti Alapítványnál végzett munkája. Kedves zeneszerzőjének a műveit is beilleszti a Rádiózenekar repertoárjába?*

– Tervezzük, hogy hamarosan előadjuk Donizetti műveit a Rádiózenekarral. A Rádiókórus már kétszer részt vett a Donizetti Operafesztiválon. Legutóbb novemberben énekeltek a két évszázad után most először bemutatott „Alfredo il Grande” című operában, amely nagy elismerést aratott mind a közönség, mind a kritikusok körében. Vezetőjük, Pad Zoltán tervezi is a kórus repertoárjának bővítését Donizetti néhány vallásos kompozíciójával.

– *A Donizetti-műveknél is lényegesnek tartja, hogy leporolják a partitúrákat, hiszen ezek a kompozíciók így válhatnak ismét a repertoár részévé.*

– A zenetudósok kiváló filológiai munkát végeztek Rossini és Verdi esetében. Sajnálatos módon Donizetti eléggé elhanyagolt volt a múltban, de most igyekszünk behozni a kimaradt időt. Viszont több mint 70 operát komponált, a kantáták mellett vallásos művek és kamarazene is szerepel a repertoárjában. Évtizedekbe fog telni, mire megtalálják és rendszerezik Gaetano elveszett kéziratait.

– *Milyen művekkel akarja folytatni a munkáját?*

– A következő években szándékomban áll befejezni Verdi összes operájának előadását, amelyekből már 22-t dirigálhattam, és folytatni szeretném az utamat Richard Strauss és Mahler műveivel, akik a kedvenc zeneszerzőim.

– *Egy zenekar, de a karmesterek esetében is erősen hat egymásra az operai és a szimfonikus repertoárral végzett munka. Ön mit tart e téren jó aránynak?*

– Egyértelműen úgy gondolom, hogy fontos, hogy a karmesterek vezényeljenek ilyen együtteseket és a szimfonikus zenekarok pedig játsszanak operát. Az emberi hang a legfontosabb hangszer és az első, amit megtanulunk irányítani.

– *A zene tagolásában a szünetkezelés és a szabad tempóválasztás igen fontos elemek, mindkettő az emberi hang sajátosságaiban gyökerezik. Rengeteg előadást hallunk manapság ezek nélkül. Ez olyasmi, amit nem tudok elviselni.*

– *Említette egy interjúban, hogy igyekszik függetleníteni az interpretációit, ezért nem hallgat sok zenét. Tanulmányozza a kottát és az alapján kialakult elképzeléseit követve vezényel. Mennyiben változott egy-egy művel, s magával a zenével való kapcsolata az eltelt évtizedek alatt, hiszen már több mint három évtizede dirigál, 1994-ben lett a Bresciai Szimfonikus Zenekar vezetője?*

– *Amikor diák voltam, sok zenét hallgattam, részben azért, mert az időszak egybeesett a CD megjelenésével, és természetes volt számomra, hogy elkezdjem megalapozni a nagy zenei gyűjteményemet. Karrierem kezdetén, amikor Martinu operáját tanulmányoztam a Wexford Fesztiválra, azt tapasztaltam, hogy nincsenek felvételeim a műről, és hogy a külső befolyás nélküli tanulmányozás szabadabbá tett zenészként, semmilyen módon nem korlátozott. Az előadások során más érzésem volt, sosem kérdőjeleztem meg a zenei választásaimat. Ez sokkal magabiztosabbá tett, és így lehetővé vált, hogy mindezt továbbadjam az előadóknak. Azóta kerülöm más előadások meghallgatását, mielőtt teljesen magamévá tenném a kompozíciót.*

– *Ars poeticája szerint minél inkább a szerző bőrébe kell bújni, s törekedni az eredeti elképzelések közvetítésére. Mennyire könnyű mindezt megvalósítani a közreműködő művészekkel?*

– *Mindig szerencsésnek éreztem magam, hogy nagyszerű művészekkel dolgozhattam együtt, akik megértették a zeneszerző szándékainak fontosságát, és hagyták magukat elragadni abba a világba. Ebből a szempontból elég ismert vagyok karmesterként. Azok a művészek, akik beleegyeznek a velem való, közös munkába, osztják ezt a zenei filozófiát.*

– *80 éves a Rádiózenekar. Mit kívánna az együttes 100. születésnapjára?*

– *A Rádiózenekar történetén gondolkodva arra jutottam, hogy gyakran nem szentelünk elég figyelmet annak, hogy milyen fontos szerepe van ennek az együttesnek az ország történelmében. Egy felvilágosult ember, mint Dohnányi Ernő, a második világháború borzalmi idején alapította meg a társulatot, és lehetővé tette számukra, hogy túléljék a legnagyobb nehézségeket. Most rajtunk a sor, hogy folytassuk az ő munkáját, és biztosítsuk, hogy a zene, a művészet továbbra is jelen legyen a magyar otthonokban. Meg kell őriznünk és ápolnunk kell ezeket a zenei hagyományokat. ■*